

1576 (*AlcM*); 'massa afectat al vi', *Converses de la Butlla* (c. 1800), *DAG. Vinateria* [Lab.].

Vinatera terme nàutic mall. (*AlcM*) sign. difícilment conciliable amb un derivat de *vi*: és probable que aquí hi hagi deformació d'altra cosa, si bé amb la *v-* de *vinater* i *vi*; i també que estigui per *binatera* derivat de *binar* (llaurar dues vegades, dir dues misses etc.) en el sentit general de 'doblar'. El mot està ja documentat en Fz. d. Navarrete, *Dicc. Marítimo Esp.*, 1831: «*binatera*: cabito delgado y corto, con una gaza en uno de sus extremos y una piña en el otro, el cual se hace firme en obenque u otro paraje, y sirve para abrazar y sujetar vela o cabo, a fin de que no esté suelta o cuelgue, fr. *estrop*, *bille*, ingl. *becket*, *strop*, it. *arrigi*» (i també sinònim de *bolina* «cabo con que se tensan los toldos ---»); Lorenzo-Murga i el *DACadEsp.* [fi S. XIX] grafien *vinatera*: menys probable és que sigui mossarabisme derivat de *pinya* (cf. la *pinya* d'*AlcM* i FzNavarrete), comptant llavors que la transmissió aràbiga explicaria l'alteració de la *p* en *b*.

Vinejar. Viner [Lab.], amb terminació val. hipocorística *vinero*: «Caseta de Cento 'l *vinéro*» a Sta. Pola (1963). *Vineria. Vinesc. Vinet* [Lacav.]; i veg. infra a *vinyet*. *Vinetell*, que Font i Quer en el seu estudi botànic dels noms dels bolets posa en el mateix passatge que el *pinetell* (*Mem. Acad. Ci. Bna.* XXXIII, fasc. 12, p. 19), més que ver derivat de *pi*, deu ser el nom del *pinetell* aplicada a una varietat de color més vermellenc (vinós) que les altres, car totes tenen color més o menys rogenca. *Vinós* [fi S. xv, *AlcM*]; *vinositat. Vinot; vinoter. Avinar* [Lab. 1840], *avinat* [Lab.], *avinadar, avinatat. Envinar-se* 'emborratxar-se' [Labèrnia 1840].

Cultismes: *Vinaci* (*DFA.*, i ben conegut). *Vinic; vinar; vinatar. Vinolent* [S. xv, *Collacions, DAG.*], ll. *vinolentus; vinolència* [S. xv, id. id.]. I els cpts.: *Vinicola* [1868, *SLitCosta*]; *vinicultura* [id.]; *vinicultor* [1905, *Bulbena*]. *Vinifer. Vinificació; vinificar*.

CPT.: *Vinblanc; vinblanquer* [S. xv, mall., *DAG.*]. *Vinagre* [Llull]: «con sintrem les bones odors que les dones seglars an --- almesc --- ambre, adoncs és bo que remembrem lo fel e la suça e'l *vinagre*, ab lo qual fo abeurat nostre spos J. Cr. al dia de la sua passió», *Blanq.* (*NCL* I, 157.19, § 27); «letgues ab agràs o ab *vinagre* enayguat, o let o verdolagues o ---», Arnau de Vilanova (*An. Sa. Ta.* XXII, 15, més text a *VERDOLAGA*); «si vols fer so[!]*s* --- a carn o a pex, pren --- e gita-ls en *vinagre* e --- e si vols lo *sols* calt, ages pebre e cafrà e *vinagre*, e del brou de la carn o ---», *Ll. de Cuina*, fi S. XIV (més text en *TEMPERAR*); receptes de cuina on entra el *vinagre*, o el *vinagre blanc*, en el *L. de St. Soví* (*NCL* CXV, p. 256); Ibn Wáfid, *Medicines Part.*, 86.22, 32, 22, 35; «era-s seguit que un dia de dolor los turcs emprengueren de venir, 4000 peons, ab axades e cabaços, pics, *vinagre* e foc portants, per voler rompre una montanya ---», JoMartorell (*Ag.* III, 233).

Però és error palès donar com a testimoni de *vinagre* el passatge de BMetge (III, 123.30, supra) que evidentment no parla de la solució acètica sinó d'un *vi* de

baix grau i agrit (*vin agre*, mal grafiat pels editors i lexicògrafs, V. la cita supra); car, per més que sigui frase hipotètica, és absurd suposar que ningú paladegi *vinagre* o s'hi doni gust, però sí que ens en donem bevent aigua quan hi ha set; i si més no, qualsevol mena de *vi*, si no podem tenir-ne de bo. En lèxics des d'OPou: «*v.*: acetum» (*TbPu.*, 192).

DERIV.: *Vinagrer* m. 'venedor de vinagre' [S. XVIII, *DAG.*], 'propí per a vinagre' [bóta *vinagrer*, 1517, *DAG.*]. Abreujat *una vinagrer* per al setrill del vinagre [fi S. XIII, *VidesR.*, 114r1]; «*aÿna* per al vinagre», Busa-N.; a molts llocs, com Pall. (Cardós i V. Ferrera), anomenen així les setrilleres; a Bna. se senten tots dos noms; Pall., en particular *oliera* un dels dos setrills, i *binagrèra* el del vinagre; a moltes comarques (gironeses, 1910 ---, de l'Ebre etc.) anomenen *vinagres* i no pas *setrilleres* el parell que formen totes dues; *BDC* XX, 238. *Vinagrer* deu estar per *bóta vinagrer* en la *Contempl.* luHiana VI, 197. *Vinagrada. Vinagrell; vinagrella* 'agrella' ['rumex acetosa'], *JTeixidor; BDC* XVII, 45]; mentre que en el Pall. en diuen *binagrètes* (Estaon, 1934).

Vinagret [diccionari Labèrnia]; *vinagreta* [Labèrnia 1840]; a la *vinagreta* 'condiment amb vinagre': *perdius, peix, a la vinagreta*; en el Maresme sovint usat com a motiu o sobrenom de pescadors etc.: per damunt de tot vull posar acf el venedor record del vell amic Enric Germà (StPolM., c. 1865-1945), home de bella intel·ligència i prodigiosa memòria, a qui el meu pare devia el coneixement de masses de fresca fraseologia popular (*O. C.*, *61, 806, 807), i jo, llibretes senceres d'informació lexical i marina. *Vinagrós. Avinagar* [Belv.]: «l'impertèrrit Ciurana --- d'una cella a l'altra, se li feia un séc vertical profund, i --- prenia una aparença irascible que, contra la seva voluntat, li *avinagrava* el caràcter», Coromines (*Prometeu* IV, § 1, *O. C.*, 245b5f.); *avinagrat. Envinagar, envinagrat* [ant., Belv.], *envinagrada*.

Vinya, del ll. *vīnĕa* id., d'ús general en totes les èpoques i comú a totes les llengües romàniques. «--- Dos cavallers --- un castell --- lexat lur pare, e no s'avenien del partir, e contenien sobre una *vinya* --- Blanquerna --- comprà --- la *vinya* --- donà la una part a un cavaller e l'altra al altre --- e féu concòrdia», «deman una *vinya* que mon pare m'ha lexada en son testament», Llull (*Blanq.*, *NCL* II, 111.15; I, 229.3, 229.11). «Han los ciutadans --- de Tortosa en la ciutat e en los tèrmens, cases e casals, me(s)ses e orrts e *vinyes* e camps --- e possessions, franques --- sens tota servitut, levat ferma de dret»; «totes les places de la ciutat són a comunal ús --- la sexta plaça és --- axí.com tayla del flum d'Ebre, tro a les parets de la *vinya* del Bisbe e del ort del Prior ---», *CostTort.* (OL., p. 13; I, cap. 1, §§ 3, 4).

«--- Jo, Ramon Muntaner, a Gallípol ab tots los hòmens de mar, e d'altres, terrassans --- e al Panido estava En Rocafort ab tota l'altra companya, e tots estaven rics e bastants, e res no sembraven ne lauraven ne cavaven *vinya*, ne podaven, e sí collien --- *vi*, e aitant de forment --- així que cinc anys visquem de